

Χωρίς εσένα γρανάζι δε γυρνά...

«Έτσι όπως είμαστε σήμερα, μόνο όταν φοβηθεί ο κόσμος θα βγει στους δρόμους, και θα βγει απότομα, όλος μαζί... Τότε, θα βγάλουν μπροστά του το ΚΚΕ να τον σταματήσει». Αυτή η εντυπωσιακά ακριβής πρόβλεψη έγινε σε μια κουβέντα του καφέ με έναν παλιό τροτσαϊστή το 2007. Στο κείμενο αυτό θα προσπαθήσουμε να σκεφτούμε τι δείχνει η ξεκάθαρη εμφάνιση του ΚΚΕ ως αστυνομίας¹, αυτό το σημαντικό γεγονός της 20^{ης} Οκτώβρη, για την εξέλιξη της ταξικής πάλης στην Ελλάδα και πώς σχετίζεται με την εξέλιξη της κρίσης.

Θα ξεκινήσουμε την ανάλυση επιχειρώντας μια κριτική ανάγνωση της βασικής θέσης όλων εκείνων που κάνουν κριτική στο ΚΚΕ για «προδοσία της εργατικής τάξης». Οι φορείς της άποψης αυτής καταθλιβονται επίσης από το ότι «τσακωνόμαστε *μεταξύ μας*». Η άποψη αυτή μοιάζει να παραβλέπει, να ξεχνά ποιός είναι ο ρόλος του ΚΚΕ στην ταξική πάλη στην Ελλάδα. Δεν πρόκειται όμως για απροσεξία. Δεν πρόκειται για παράλειψη ή αφηρημάδα. Αυτό που δεν βλέπει η άποψη αυτή καθορίζεται από την ουσία εκείνου που βλέπει, από τη δομή της όρασης της, από τον ίδιο τον πυρήνα του περιεχομένου της. Εκείνο που βλέπει η άποψη αυτή είναι η επανάσταση ως θρίαμβος της εργατικής τάξης, η μετατροπή της καπιταλιστικής κοινωνίας σε κοινωνία εργατών, δηλαδή, η επανάσταση όπως παριστάνει ότι τη βλέπει και το ΚΚΕ (με τον εαυτό του βέβαια στη θέση των αφεντικών). Γι' αυτό το λόγο η κριτική αυτή κατηγορεί το ΚΚΕ για «προδοσία» στην προσπάθεια επίτευξης ενός *κοινού στόχου*. Θεωρεί μάλιστα ότι το ΚΚΕ προδίδει τον κοινό στόχο της «ελεύθερης» εργατικής κοινωνίας επειδή με την πρακτική και το λόγο του προτάσσει τη δημιουργία της πολιτικής μορφής ενός εργατικού κράτους αντί της εργατικής αυτοδιαχείρισης της παραγωγής, και σ' αυτό το πλαίσιο εξανίσταται από τη χρήση του συνθήματος «Χωρίς εσένα γρανάζι δε γυρνά, εργάτη μπορείς χωρίς αφεντικά» από το ΚΚΕ.

Μπορεί καταρχήν να φαίνεται παράδοξο, αλλά είναι μέσα σ' αυτό το σύνθημα που κρύβεται η ουσία του γεγονότος της 20^{ης} Οκτώβρη. Το περιεχόμενο αυτού του συνθήματος εκφράζει την πλευρά του ΚΚΕ (όχι όμως *μόνο* του ΚΚΕ και αυτό έχει μεγάλη σημασία) στην σύγκρουση που παράγεται ιστορικά στην τρέχουσα περίοδο ανάμεσα στις πρακτικές της ταξικής πάλης. Αν διαβάσουμε με προσοχή αυτό το σύνθημα, θα δούμε ότι στη λέξη *εργάτη* βρίσκεται το κλειδί για το περιεχόμενο της κατά ΚΚΕ (και όχι μόνο) επανάστασης. Η επανάσταση αυτή δεν καταργεί τον εργάτη ως εργάτη, δεν καταργεί το προλεταριάτο, δεν καταργεί τα «γρανάζια», δηλαδή την παραγωγή αξίας. Αντίθετα καλεί τον εργάτη να αγωνιστεί (ή να στοιχηθεί ως πρόβατο πίσω από τους βοσκούς στην περίπτωση του ΚΚΕ) για να συνεχίσει να είναι εργάτης, να συνεχίσει να «γυρνάει τα γρανάζια». Η ουτοπική φράση «χωρίς αφεντικά» σημαίνει «με δική του πρωτοβουλία», δηλαδή με αφεντικά που θα είναι επίσης εργάτες, υποτίθεται αφεντικά του εαυτού τους, ή με αφεντικό το «κόμμα των εργατών». Πίσω από την ομορτυμιστική πρακτική του ΚΚΕ να ενστερνιστεί ένα «σύνθημα των αναρχικών», βρίσκεται η ουσία της διατήρησης της εργασίας ως διαχωρισμένης δραστηριότητας του ανθρώπου μετά την επανάσταση και ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Η στάση του ΚΚΕ να υπερασπιστεί, αυτή την κρίσιμη για το κεφάλαιο και το Κράτος ώρα, το κοινοβούλιο και την αστυνομία από τις επιθέσεις ενός κομματιού του προλεταριάτου είναι απολύτως συμβατή με το σύνθημα αυτό, ακόμη περισσότερο επειδή οι επιθέσεις ενάντια στο κράτος και την ιδιοκτησία καθίστανται εφικτές μόνο επειδή έχουν τη στήριξη ενός πολύ μεγάλου κομματιού του προλεταριάτου όπως φάνηκε καθαρά στις 19 Οκτώβρη. Η υπεράσπιση της εργασίας δεν μπορεί να γίνει μέσα σε ιστορικό κενό, δεν υπάρχει μια α-ιστορική μορφή εργασίας (όπως υπονοεί το «θέλουμε δουλειά και όχι

¹ Δεν είναι μόνο η απαγόρευση της πρόσβασης στη Λ. Αμαλίας στους διαδηλωτές που ορίζει την πρακτική του ΚΚΕ ως πρακτική αστυνομίας. Υπάρχουν ντοκουμέντα που αποδεικνύουν ότι το ΚΚΕ περιφρούρησε το πλεξίγκλάς της αστυνομίας στη Β. Σοφίας και τη Βουλή ειδικά και ξεχωριστά, χωρίς δηλαδή να υπάρχει πίσω από την περιφρούρηση «άμαχος πληθυσμός» του ΚΚΕ.

ανεργία» κτλ), είναι αναγκαστικά η υπεράσπιση της εργασίας όπως αυτή έχει διαμορφωθεί στο ιστορικό παρόν – και στη συνέχεια η επανάσταση, κατά ΚΚΕ, θα είναι η αναδιάρθρωση της εργασίας στη βάση των ιστορικά καθορισμένων όρων της (κάτι που έκαναν εξάλλου οι μπολσεβίκοι όταν πήραν την εξουσία στη Ρωσία συμμετέχοντας στην προλεταριακή επανάσταση το 1917 και προσπάθησαν να κάνουν οι συνδικαλιστές της CNT όταν ανέλαβαν τη διοίκηση των εργοστασίων μετά την προλεταριακή εξέγερση στην Ισπανία το 1936). Αν συνδυάσουμε αυτά τα συμπεράσματα με την στρατηγική του ΚΚΕ που είναι η διεκδίκηση ενός ολοένα και σημαντικότερου ρόλου στην αναπαραγωγή της εργατικής τάξης, δηλαδή η ισχυροποίηση του ως μηχανισμού αναπαραγωγής των καπιταλιστικών σχέσεων που λειτουργεί παράλληλα με το Κράτος ή ως «οργανόζω» της κρατικής μηχανής σε κάποιες περιπτώσεις, τότε στο πλαίσιο της ολοένα και μεγαλύτερης σημασίας που αποκτά η καταστολή για την αναπαραγωγή της εργατικής τάξης γίνεται κατανοητό γιατί το ΚΚΕ πρέπει να παίζει το ρόλο της αστυνομίας.

Κι εκείνοι που επιτέθηκαν στο ΚΚΕ; Πώς εξηγείται με βάση αυτή τη γραμμή σκέψης ότι ένα μέρος εκείνων που επιτέθηκαν στην κόκκινη φράζια της αστυνομίας, η οποία τους έφραζε το δρόμο προς την χαλί φράζια της αστυνομίας, συμεριζονται σε μεγάλο βαθμό την οπτική του ΚΚΕ για την επανάσταση; Έχουν δίκιο εκείνοι που τους κατηγορούν ότι απλώς ερίζουν με το ΚΚΕ για την κατοχή της Λ. Αμαλίας και κατ' επέκταση την πολιτική ηγεσία του κινήματος; Εν μέρει η άποψη αυτή έχει βάση, το λάθος όμως βρίσκεται ήδη στο περιεχόμενο του ζητήματος (πολιτική ηγεσία του κινήματος). Η ουσία του γεγονότος της 20^{ης} Οκτώβρη κρύβεται κάτω από την επιφάνεια της πολιτικής αντιπαράθεσης. Η απάντηση στο γιατί παράγεται αυτή η σύγκρουση, ποιά είναι το πραγματικό της περιεχόμενο και γιατί φτάνει πια να αποτελεί κεντρικό θέμα της ταξικής πάλης² σε πολλά κράτη στον κόσμο μπορεί να βρεθεί μόνο αν καταφέρει κανείς να ξεφύγει από το φαινομενικό δίπολο αριστερά-αναρχικοί (το οποίο είναι δίπολο προηγούμενων επαναστάσεων, καθώς «η παράδοση όλων των νεκρών γενεών βαρύνει σαν βραχνάς στο μυαλό των ζωντανών»). Για να γίνει η απόδραση από το δίπολο αυτό πρέπει να σταθεί κανείς για μια στιγμή στο περιεχόμενο του στρατοπέδου «αναρχικοί», ή black block ή όπως θέλει κανείς να το ονομάζει (αν και η δυστοκία στην εύρεση ενός σταθερού ονόματος ήδη κάτι δείχνει). Είναι γνωστό σε όλους ότι το τμήμα του «κόσμου που συγκροείται» το οποίο ανήκει οργανικά στη διάρθρωση των ομάδων της «μιλιτάντικής αναρχίας» είναι πλέον πολύ μικρό και γίνεται, όσο βαθαίνει η κρίση, ολοένα και μικρότερο. Είναι επίσης γνωστό ότι πλέον συγκροούνται και εργαζόμενοι, συχνά χωρίς να καταγγέλλεται η πρακτική τους αυτή από τα συνδικάτα τους (βλ. ΠΟΕ-ΟΤΑ), συγκροούνται άνεργοι, ακόμη και μικροαστοί (ιδιοκτήτες ταξί) που προλεταριοποιούνται απότομα. Ο «κόσμος» που προκαλεί με τον ένα ή τον άλλο τρόπο τις ταραχές της τελευταίας περιόδου ΔΕΝ είναι οργανωμένοι αναρχικοί στη συντριπτική τους πλειοψηφία και η επιρροή των οργανωμένων αναρχικών πάνω του είναι ελάχιστη και συνεχώς φθίνουσα. Ο «κόσμος» αυτός είναι ένα συνονθύλευμα νεανικού (και όσο βαθαίνει η κρίση, όχι μόνο νεανικού) προλεταριάτου το οποίο έχει επισφαλή εργασία ή είναι άνεργο ή αποτελείται από μαθητές ή φοιτητές. Οι πρακτικές αυτού του «κόσμου», κατά κανόνα ταραχές χωρίς συγκεκριμένα αιτήματα ή ξεσπάσματα ταραχών μέσα στους διεκδικητικούς αγώνες, εκφράζουν το σύγχρονο αδιέξοδο της διεκδίκησης, την έλλειψη μέλλοντος που έχει παραχθεί μέσα σ' αυτήν την κρίση, ως κρίση της ύπαρξης του μισθού και άρα κρίση αναπαραγωγής του προλεταριάτου. Ο «κόσμος» αυτός ΔΕΝ είναι οι «επαναστάτες» που συγκροούνται γιατί έχουν «ταξική συνείδηση», είναι οι φορείς των πρακτικών που παράγονται από τον αποκλεισμό του προλεταριάτου από την εργασία, από τη βίαιη υποβάθμιση των μεσαίων στρωμάτων, από τη φρενήρη πορεία της κρίσης του

² Τόσο κεντρικό για την Ελλάδα που βγάξει από το προσκήνιο τη δολοφονία ενός διαδηλωτή από την αστυνομία. Η αστυνομία του Κράτους χρησιμοποίησε τόσα πολλά δακρυγόνα που κατόρθωσε να δολοφονήσει έναν εξ' αυτών που υπερασπίζονταν την εργατική τάξη περιφρουρώντας τη βουλή. Σε πολλά κράτη, κυρίως της πρώτης ζώνης του κεφαλαίου (με τελευταία παραδείγματα την Ιταλία και τις ΗΠΑ), η σύγκρουση εμφανίζεται με τη μορφή του δίπολου ταραχές / «ειρηνικές» καταλήψεις και διαδηλώσεις.

αναδιάρθρωμένου καπιταλισμού και της προσπάθειας αντιμετώπισής της με έναν ακόμη γύρο επίθεσης του κεφαλαίου ο οποίος φτάνει να αμφισβητεί την ίδια την ύπαρξη του μισθού. Οι πρακτικές αυτού του «κόσμου» είναι επίσης αδιέξοδες, αν τις εξετάσουμε από την οπτική της αναζήτησης μιας στρατηγικής για τη νίκη της εργατικής τάξης και την πραγμάτωση μιας εργατικής κοινωνίας. Το αδιέξοδο των πρακτικών αυτών είναι που προεικονίζει το ξεπέρασμα τους μέσα στην ταξική πάλη, ξεπέρασμα που δε θα προκύψει ως επιβολή τους επί άλλων πρακτικών, αλλά θα παραχθεί από την πορεία της συγκρουσιακής συνύπαρξης αυτών των πρακτικών με τις διεκδικητικές πρακτικές. Αυτό το ξεπέρασμα θα είναι εφικτό να παραχθεί μόνο όταν θα βρισκόμαστε στο στάδιο εκείνο που η σύγκρουση δεν θα αναπαράγει μόνο τη δυναμική των ταραχών χωρίς συγκεκριμένα αιτήματα αλλά θα παράγει πλέον και λήψη συγκεκριμένων μέτρων. Η σύγκρουση αυτή παράγεται αντικειμενικά και οι όποιες επιλογές των ατόμων υπεριστοχίζονται από τη σαρωτική επέλαση της κρίσης. Δεν πρόκειται λοιπόν για μια σύγκρουση αναρχικών-ΚΚΕ μπροστά στη Βουλή, αυτό είναι μόνο το φαινόμενο, αυτή η ανάγνωση εξυπηρετεί μόνο τα ειδικά πολιτικά συμφέροντα των πολιτικά οργανωμένων αναρχικών και του ΚΚΕ και των μικρών συνοδοιπόρων του. Σίγουρα θα γίνουν προσπάθειες άντλησης πολιτικής υπεραξίας και από τις δύο πλευρές της «σύγκρουσης μπροστά στη βουλή» και μπορεί σε ένα βραχυπρόθεσμο επίπεδο οι προσπάθειες αυτές να φαίνονται επιτυχημένες (και από τις δύο πλευρές). Όλες οι προσπάθειες αυτές θα ερίζουν για το ποιός νοιάζεται περισσότερο για την «ενότητα της εργατικής τάξης» και θα χρησιμοποιούν σχεδόν τους ίδιους όρους στις αλληλοκατηγορίες τους. Η εξέλιξη της κρίσης όμως επιταχύνεται και το γεγονός της 20^{ης} Οκτώβρη σε λίγο θα μοιάζει ένα αθώο παιχνίδι με πέτρες, δυο τρεις μολότοφ, και εκατοντάδες παλούκια με κόκκινα πανάκια.

Η σύγκρουση που εμφανίστηκε με όρους πολιτικού φετιχισμού ως σύγκρουση αναρχικών-ΚΚΕ μπροστά στη βουλή, παράγεται ως εσωτερική σύγκρουση πρακτικών του προλεταριάτου μέσα σε ολόκληρο τον κύκλο αγώνων που ξεκίνησε μετά την αναδιάρθρωση της δεκαετίας του 1980 (για την Ελλάδα του 1990), αποτελεί την ουσία αυτού του κύκλου αγώνων και τώρα μέσα στην κρίση συμπυκνώνονται και συναντιούνται όλες οι αντιφάσεις που τη γέννησαν και την ανέπτυξαν. Η σύγκρουση αυτή έχει παραχθεί ιστορικά ως αποτέλεσμα της συσσώρευσης του κεφαλαίου, δηλαδή της ταξικής πάλης, και δεν είναι αποτέλεσμα «στρατηγικών», «προδοσιών», «ταξικής συνειδησης» και άλλων ιδεολογημάτων. Τα δύο στρατόπεδα που δημιουργούνται με μεγάλη ταχύτητα μέσα στη συμπύκνωση του ιστορικού χρόνου είναι ρευστά και ό,τι φαίνεται σήμερα να προεικονίζει μέσα από το ξεπέρασμα των ορίων του την επανάσταση, αύριο θα εμφανιστεί διαιρεμένο, θα εκραγούν οι εσωτερικές του αντιφάσεις οι οποίες σήμερα μπορεί να μη φαίνονται και τόσο σημαντικές. Η εμφάνιση της κρίσης θα οδηγήσει τις πρακτικές πέρα από το «στάδιο των ταραχών», στο οποίο ολοφάνερα βρισκόμαστε σήμερα. Οι εξεγερμένοι του αύριο (το οποίο ίσως και να μη βρίσκεται πολύ μακριά) θα αναγκαστούν να πάρουν μέτρα συνέχισης του αγώνα τα οποία θα είναι ταυτόχρονα μέτρα επιβίωσης, κομμουνιστικά μέτρα τα οποία θα θίγουν τον πυρήνα της παραγωγής υπεραξίας και θα χτίζουν νέες κοινωνικές σχέσεις. Μέσα στο στρατόπεδο που θα αμφισβητεί την ίδια την ύπαρξη της αξίας θα εκραγούν για παράδειγμα οι αντιφάσεις του *μilitarισμού* και του *σεξισμού* που αναγκαστικά συνοδεύουν τις ταραχές. Οι εσωτερικές συγκρούσεις έρχονται, νέες διαιρέσεις είναι αναπόφευκτες.

Βρισκόμαστε μέσα στη δίνη, δεν υπάρχει τίποτα που να μπορεί να μας βγάλει πια. Κάθε προσπάθεια να αντιληφθούμε τη δομή των σχέσεων της εποχής μας, κάθε προσπάθεια να απεγκλωβιστούμε από την πολιτική αντίληψη για την επανάσταση, η οποία ως *πολιτική* ανήκει στον παρελθοντικό κόσμο των προηγούμενων επαναστάσεων, σίγουρα θα συμβάλει στην κριτική αυτού του κόσμου, ο οποίος έτσι κι αλλιώς τρέμει, κινδυνεύει, ως σύνολο κοινωνικών σχέσεων, με ολική καταστροφή από την επερχόμενη επανάσταση.